

ZKOUŠKA LATERALITY HORNÍCH KONČETIN

Pomůcky: krabička s korálky, lahvička, klíč a zámek, krabička a míček, jehla, nit.

Provedení: Při navazování jednotlivých zkuškových situací je hlavní, aby vyšetřovaná osoba i předměty, s nimiž má pracovat, byly v takovém postavení, aby obě paže měly stejnou příležitost.

1. Korálky do lahvičky

Krabičku s korálky a lahvičku položíme na stůl. Vyšetřovaná osoba stojí u stolu tak, aby její pravá i levá ruka byly přibližně stejně daleko od předložených předmětů.

Pokyn zní: „Dej rychle korálky do lahvičky, ale opatrně! Jeden po druhém!“ Počkáme dokud vyšetřovaná osoba nevloží do lahvičky všech 10 korálků.

Při provádění dbáme na to, aby vyšetřovaná osoba brala do ruky vždy jen jeden korálek a vkládala je do lahvičky jeden po druhém.

Pracuje-li vyšetřovaná osoba jen pravou rukou, značíme to křížkem (x) v rubrice Záznamního listu. Křížek v rubrice L znamená, že vyšetřovaná osoba pracovala jen levou rukou – křížek v rubrice A znamená, že střídavě pracovala levou a pravou nebo začala jednou a přešla na druhou ruku.

2. Klíč do zámku

Vyšetřované osobě předložíme zámek, v němž je zasunut klíč.

Pokyn zní: „Vyndej napřed ten klíč!“ Když to vyšetřovaná osoba udělá, pokračujeme: „A teď ho tam zastrč zpátky a zkus to zamknout!“

Za dominantní pokládáme ruku, která klíček do zámku vkládá a otáčí jím.

3. Míček do krabičky

Na stůl postavíme prázdnou krabičku, požádáme vyšetřovanou osobu, aby odstoupila dva kroky a pokusila se vhodit míček do krabičky – jemně, opatrně, přesně! Pokus opakujeme 3x. Dominantní je ruka, kterou vyšetřovaná osoba hází. Hází-li jednou pravou, podruhé levou, pokládáme to za A.

4. Stlač mi ruce k zemi!

Vyšetřované osobě řekneme, že nyní zkusíme její sílu. Poodsedneme poněkud od stolu a vyšetřovaná osoba si stoupne proti nám. Spojíme ruce a natáhneme je před vyšetřovanou osobu.

Pokyn zní: „Tak a teď zkus, jestli mi ty ruce stlačíš k zemi – ale tlačit můžeš jen jednou rukou!“

Dominantní je paže, která je aktivnější.

5. Sáhni si na ucho, na nos, atd.!

Vyzveme vyšetřovanou osobu, aby poodstoupila asi o krok a řekneme jí: „Sáhni si na ucho!...Teď na nos!...Teď na bradu!...Teď na koleno!“ Mezi jednotlivými pokyny vždy počkáme, až vyšetřovaná osoba paži spustí, pak teprve dáme další pokyn.

Za dominantní pokládáme tu paži, která byla aktivní při všech čtyřech pokusech. Jestliže vyšetřovaná osoba aspoň jednou provedla pokyn druhou paží nebo oběma pažemi, hodnotíme jako A.

6. Jak nejdýš dosáhneš!

Vyšetřovaná osoba se postaví čelem ke zdi, a to velmi těsně. Dáme pokyn: „Teď ukaž, kam nejdýš dosáhneš!“ (Nepřipomínáme, že to má dělat jednou paží.)

Dominantní je ta paže, kterou se vyšetřovaná osoba natahuje do výšky. Výjimečně se stane, že vyšetřovaná osoba zvedá obě paže současně – v tom případě hodnotíme A.

7. Tleskání

Vyzveme vyšetřovanou osobu, aby nám ukázala, jak umí zatleskat (tak jako když tleská v divadle) „jednou rukou do druhé“. Vyšetřovaná osoba zpravidla skutečně tleská jednou rukou do druhé, tj. tak, že jedna funguje jako podložka a druhá je aktivní. Tu pokládáme za dominantní. Jestliže vyšetřovaná osoba tleská oběma rukama současně před tělem, tj. ruce sráží, hodnotíme to jako A.

8. Jehla a nit

Vyzveme vyšetřovanou osobu, opět přistoupila ke stolu, kde jí předložíme jehlu a nit.

Pokyn zní: „Teď zkus navléknout nit do jehly!“

Za dominantní pokládáme ruku, která dělá pohyb. Vyšetřovaná osoba se totiž snaží buď navléknout nit do jehly, nebo nevléknou jehlu na nit (méně často). Jedna ruka je tedy aktivní, druhá pasivní.

9. Mnutí rukou

Vyzveme vyšetřovanou osobu, aby ukázala jak si mne ruce, „jako když se myje“. Když si ruce mne tak, že nemůžeme postřehnout, která ruka je dominantní, pokyn doplníme v tom smyslu, aby ukázala, „jak si myje palec“.

Dominantní je ruka, kterou vyšetřovaná osoba mne palec druhé ruky.

10. Strouhat mrkvičku

Řekneme vyšetřované osobě: „Ukaž, jak se strohá mrkvička“. (Nechápe-li vyšetřovaná osoba pokyn, předvedeme jí to.)

Dominantní je ruka, jejíž ukazováček „strouhá“ ukazováček druhé ruky.

Hodnocení a určení kvocientu pravorukosti:

TEST	P	L	A
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

KVOCIENT PRAVORUKOSTI (%)

$$DxQ = [(S P + S A/2)/N] \times 100$$

Znamená to součet (S) všech čistě pravostranných reakcí (P) plus polovina těch, které jsme hodnotili jako neurčité nebo oboustranné (A), děleno počtem všech úkolů, které vyšetřovaná osoba provedla (N), a násobena stem.

$$DxQ = \dots\dots\dots\%$$

Vyhraněná, výrazná pravorukost	P	DxQ = 100-90
Méně vyhraněná pravorukost	P-	DxQ = 89 - 75
Dominance nevyhraněná, neurčitá	A	DxQ = 74 - 50
Méně vyhraněná levorukost	L-	DxQ = 49 - 25
Vyhraněná, výrazná levorukost	L	DxQ = 24 - 0

Hodnotu DxQ je nutno přijímat kriticky. Platí pro danou sestavu zkoušek a vyjadřuje přibližně současný stav funkční asymetrie u vyšetřované osoby, tedy genotyp. Na genotyp z ní můžeme pouze usuzovat. Z tohoto hlediska je důležité, aby vyšetření bylo doplněno anamnézou. Vypytáváme se podrobně na projevy levorukosti vyšetřované osoby od nejčasnějšího dětství až do současné doby. Zjišťujeme, byla-li vyšetřovaná osoba v něčem přecvičována na pravou ruku, kdy, jakým způsobem a s jakým výsledkem. Vypytáváme se také vyšetřované osoby, zda dovede něco dělat levou rukou lépe než pravou.

Takto zjišťovaný genotyp rozdělujeme do čtyř kategorií:

P1: anamnestické praváctví souhlasí se zjištěným fenotypem (P, P-). Pravděpodobnost genotypického leváctví je reálně malá.

P2: anamnestické praváctví nesouhlasí se zjištěným fenotypem, který spadá do skupiny A, L, L-. V této skupině jsou zřejmě ponejvíc přecvičovaní leváci, u nichž rodiče leváctví popírají nebo jejichž leváctví si nepovšimli. V některých případech může jít o ambidextrii.

L1: anamnestické leváctví souhlasí se zjištěným fenotypem (L, L-).

L2: anamnestické leváctví nesouhlasí se zjištěným fenotypem (P, P-, A). Jde zřejmě o přecvičené leváky.